

**УЧЕБНО-ИЗПИТНА ПРОГРАМА
ЗА ПРОВЕРКА НА СПОСОБНОСТИТЕ
ПО ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО
ЗА ПРИЕМ В VIII КЛАС В НЕСПЕЦИАЛИЗИРАНИ ДЪРЖАВНИ И
ОБЩИНСКИ УЧИЛИЩА**

I. ВИД И ВРЕМЕТРАЕНЕ НА ИЗПИТА

Изпитът за проверка на способностите по изобразително изкуство е практически с продължителност 5 (пет) астрономически часа. Изпитът е анонимен.

II. ФОРМАТ НА ИЗПИТА

Способностите се проверяват чрез изпълнение на композиционна задача.

Кандидатът избира и работи по една от поставените задачи, както следва:

- **Композиционна задача по изящни изкуства:**

Проект за фигурална композиция по избор (на кандидата) от две зададени теми.

Изпълнение с живописни (акварелни бои или темперни бои), графични, обемно-пластични изобразителни материали и смесени техники по избор на кандидата.

Формат:

- на рисувателния лист:
  - за живопис – 35/50 см;
  - за графика – 25/35 см или 35/50 см;
- височина на пластиката в кръгло – 15/20 см;
- размер на пластиката в релеф – 15/20 см.

- **Композиционна задача по приложно-декоративни изкуства/дизайн:**

Проект за декоративна композиция/дизайн по зададена тема.

Изпълнение с цветни изобразителни материали по избор на кандидата (акварелни бои или темперни бои) и смесени техники.

Формат на рисувателния лист за декоративна композиция: 25/35 см или 35/50 см.

III. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Изпитът се основава на учебно съдържание, включено в учебните програми за общообразователна подготовка в **прогимназиалния етап**, и съдържа изобразителни задачи по изящни, декоративно-приложни изкуства и дизайн.

- **ВИДОВЕ И ЖАНРОВЕ ИЗКУСТВА – ИЗЯЩНИ ИЗКУСТВА, ДЕКОРАТИВНО-ПРИЛОЖНИ ИЗКУСТВА, ДИЗАЙН:** живопис, графика, скулптура, натюрморт, фигурална композиция, пейзаж, портрет, интериор; керамика, текстил, дърворезба, витраж, мозайка; видове дизайн – графичен, интериорен, на облеклото, на текстил, промишлен, рекламен, предметен, пространствен;
- **ИЗРАЗНИ СРЕДСТВА В ИЗЯЩНИТЕ ИЗКУСТВА, ДЕКОРАТИВНО-ПРИЛОЖНИТЕ ИЗКУСТВА, ДИЗАЙНА:** линия, щрих, петно, мазка, цвят, фактура, текстура, ритъм, симетрия, асиметрия, контраст, синтез, материал, форма, функция-дизайн;
- **КОМПОЗИЦИЯТА В ИЗЯЩНИТЕ ИЗКУСТВА, ДЕКОРАТИВНО-ПРИЛОЖНИТЕ ИЗКУСТВА, ДИЗАЙНА:** видове композиция, композиционен център; декоративен елемент, декоративен мотив, отворена декоративна композиция, затворена декоративна композиция, фризова декоративна композиция; модул, дизайнерски проект (съобразяване с връзката материал, форма и функция в дизайна);
- **ФОРМИТЕ В ПРИРОДАТА И ИЗКУСТВОТО:** форма и структура на обекти от природна среда, човешка глава и тяло – форма и пропорции, пространство, картинно пространство, перспектива - перспективен хоризонт, елементи на перспективата, видове перспектива – линейна и въздушна, цвят, гама, цветова хармония, колорит, пластична форма, обем, светлосянка, повърхност, материалност;
- **ВИЗУАЛНИ СИМВОЛИ И ЗНАЦИ:** система от визуални знаци и символи за визуална информация и комуникация в различни области на живота - в областта на културата, изкуството, спорта, в природна и архитектурна среда: хералдика (герб, знаме), лого, пътни знаци, иконични знаци;
- **ВИЗУАЛНИ ПРОЕКТИ ЧРЕЗ ИНТЕГРИРАНЕ НА ОБРАЗ И ТЕКСТ:** синтез между образ и текст – шрифт, плакат.

IV. ОЦЕНЯВАНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ

- Разграничава видове и жанрове изящно изкуство, познава особеностите им и прилага основни познания за тях при изпълнение на изобразителни задачи;
- Разграничава видове декоративно-приложни изкуства, познава особеностите им и създава проекти в областта на декоративно-приложните изкуства, като използва възможностите на стилизацията;
- Притежава общи познания за видовете дизайн и тяхното приложение, разработва проекти в областта на видовете дизайн – графичен, интериорен, на облеклото, промишлен, предметен, рекламен, текстилен;
- Прилага изразни средства, характерни за изящните изкуства при различни видове изобразителни задачи;
- Разграничава изразни средства, познава особеностите им във видовете декоративно-приложни изкуства и ги прилага при различни видове изобразителни задачи;
- Прилага подходящи изразни средства при създаване на дизайнерски проект;
- Избира и използва изобразителни материали и техники за изпълнение съобразно декоративните задачи и задачите по дизайн;
- Познава основни видове композиция в изящните изкуства и прилага основни принципи на композиционно изграждане;
- Познава и прилага основни принципи на изграждане на композицията в декоративно-приложните изкуства, както и традиционни и нетрадиционни материали и техники;
- Създава скици и рисунки по представа и въображение;
- Проучва форма и цвят в природата и изкуството и ги претворява в изображения и в пластични форми;
- Прилага знания за перспективни явления и за цветовите хармонии;
- Прилага знания за основните части, форми и пропорции на човешката глава и тяло и ги пресъздава чрез моделиране и рисуване;
- Използва различни изобразителни начини за представяне на обем и пространство - плоскостно и обемно съобразно задачата;
- Познава система от иконични знаци и символи и тяхното приложение;
- Създава проекти за символи и знаци;

- Създава проект за плакат;
- Прилага различни типове шрифт в художествено оформление на страница с текст.

V. ИЗИСКВАНИЯ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Оценяването е в съответствие с Наредба № 11 от 01.09.2016 г. и измерва степента на постигане на придобити компетентности като очаквани резултати от обучението от прогимназиалния етап по учебния предмет изобразително изкуство.

Всяка от композиционните задачи изисква наличието на пет компонента:

- **по изящни изкуства:** вид композиция и начини за изграждане на композицията; изразни средства; елементи на композицията – човешка фигура, животни, предмети и други обекти от природната и архитектурната среда; пространство; цветово/тонално/конструктивно изграждане;
- **по приложни изкуства/дизайн:** вид композиция и начини за изграждане на композицията; изразни средства на композицията; елементи на композицията; стилизация; цветова гама.

Максимален брой точки за всеки компонент - 20.

Оценката се формира в точки като сбор от резултатите по отделните компоненти – максимален брой точки – 100.

Всяка изпитна работа се проверява и оценява от всеки член на комисията, като оценката е средноаритметична с точност до 0,01 от индивидуалните оценки на всеки оценител.

Оценката е 0 точки, когато ученикът не се е явил на изпит, предал е празен лист или работата е анулирана.

VI. ОБЩИ КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Критериите за оценяване се определят при отчитане степента на постигане на компетентностите при изграждането на посочените компоненти към вида задача.

- **по изящни изкуства – изпълнение с цветен или графичен материал:**
1. Изградена е ясно изразена по вид композиция, балансирана, с изявен композиционен център.

2. Демонстрирано е единство на използване на изразните средства при изпълнение на композиционната задача.
3. Изградените елементи в композицията – човешки фигури и елементи на средата, са с конструктивно правилно изградени основни части, форми и спазени пропорции при отчитане връзката им с темата и сюжета.
4. Пространството е изградено съобразно линейната и въздушната перспектива и ясно са обособени пространствените планове (близък, среден, далечен).
5. Приложени са познания за цвета при цветовото решение на композицията, свързано с темата и сюжета на изобразителната задача.
Постигнато е ясно графично решение, като е демонстрирано разнообразие от тонални стойности и рисунъчни техники, съобразено с различните пространствени планове в композицията и нейните елементи.

- ***по изящни изкуства - изпълнение с пластичен материал:***

1. Изградена е ясно изразена по вид композиция при обвързаност на движенията на фигурите с темата и сюжета.
2. Демонстрирано е умело използване на изразните средства съобразно връзката с тема и сюжет.
3. Изградените елементи в композицията – човешки фигури и елементи на средата, са с конструктивно правилно изградени основни части и характерни обобщени и детайлизирани пластични форми при спазени пропорции.
4. Изградено е пространство в релефа чрез планове, постигната е пластична характеристика на пози, жестове и движения на фигурите в кръглата пластика при спазени височина и детайлизиране на фигурите и средата.
5. Постигнати са баланс и устойчивост на фигурите при компактна и разчленена форма в кръгло и нива на пластичната форма в релефа.

- ***по декоративно-приложни изкуства/дизайн:***

1. Създадена е ясно изразена по вид композиция, познават се начините за изграждането ѝ и са приложени успешно. Композицията отговаря на предназначението на задачата.
2. Показано е умело използване на изразните средства, свързано с темата.

3. Създадените елементи отговарят на темата и предназначението на проекта, разположени са ритмично и уравновесено в композиционното поле.
4. Демонстрирано е умение за обобщаване и опростяване на природните форми при запазване на характерните особености и конструкция. Стилизацията е във връзка с темата и предназначението на проекта.
5. Приложени са познания за цвета при изграждането на композицията в посочената цветова гама. Гамата е съобразена с темата и предназначението на проекта.

Забележка: Пособията и материалите за изпълнението на задачата за изпита се осигуряват от кандидата.